

hâye li-Muhtaşari'l-Bidâye adlı bir eseri daha zikredilmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

İbnü'l-Lahhâm, *el-Muhtaşar fi uşûli'l-fıkh 'alâ mezhebi'l-İmâm Ahmed b. Hanbel* (nşr. Muhammed Mazhar Bekâ), Dimaşk 1400/1980, neşredenin girişi, s. 9-11; İbn Hacer, *İnbâ'ü'l-gumr*, IV, 301-303; İbn Nâsirüddin, *er-Reddül-vâfir* (nşr. Zührey eş-Şâviş), Beyrut 1400/1980, s. 185; Burhâneddin İbn Müflih, *el-Mağsadü'l-erşed*, Riyad 1410/1990, II, 237; Sehâvî, *ed-Dav'ü'l-lâmî*, V, 320-321; Nuaymî, *ed-Dâris fi târihi'l-medâris* (nşr. Ca'fer el-Hasenî), Kahire 1988, II, 124; Ebü'l-Yümn el-Uleymî, *el-Menhecü'l-ahmed* (nşr. Abdülkâdir el-Arnaût v.dğr.), Beyrut 1997, V, 190-191; *Keşfü'z-zunûn*, I, 111; İbnü'l-İmâd, *Şezerât*, VII, 31; Brockelmann, *GAL Suppl.*, II, 120; Zirikî, *el-A'lâm*, V, 7; Kehhâle, *Mu'cemü'l-mü'ellifin*, VII, 206; a.m.f., "el-Müntehab min mahtûâtâi'l-Medîneti'l-Münevvere el-Mektebetü'l-Mahmüdiyye", *MMİADm.*, XLIX/2 (1974), s. 400; Abdullah b. Ali es-Sübey'î, *ed-Dürrü'l-münaqqad fi esmâ'i kütübi mezhebi'l-İmâm Ahmed* (nşr. Câsim b. Süleyman Füheyd ed-Devserî), Beyrut 1410/1990, s. 91; Ömer b. Garâme el-Amrî, *el-Müstedrek 'ale'd-Dürri'l-münaqqad fi esmâ'i kütübi mezhebi'l-İmâm Ahmed*, Beyrut 1416/1996, I, 186-188.

▲ KÂMİL YAŞAROĞLU

İBNÜ'L-LEBBÂD el-BAĞDÂDÎ

(bk. ABDÜLLATİF el-BAĞDÂDÎ).

İBNÜ'L-LEBBÂD el-KAYREVÂNÎ

(ابن اللباد القيرواني)

Ebü Bekr Muhammed b. Muhammed b. Vişâh el-Lahmî el-Kayrevânî (ö. 333/944)

Mâlikî fakihî.

250 (864) yılında doğdu. Dedesi Vişâh, Emevîler'in Kuzey Afrika valisi ve Endülüs fatihi Mûsâ b. Nusayr el-Lahmî'nin âzâtlarından Akra'nın mevlâsı olup dokumacılık yapardı. İbnü'l-Lebbâd, Yahyâ b. Ömer el-Kinânî ve kardeşi Ebü Abdullah Muhammed b. Ömer, Hamdîs el-Kattân, Himâs b. Mervân, İbnü'l-Haddâd el-Mağribî, Ebü Bekir İbnü'l-Cezzâr el-Endelüsî ve Ebü't-Tâhir Muhammed b. Münzir ez-Zebidî gibi âlimlerden fıkh ve hadis tahsil etti. Bir müddet Kayrevan Mezâlim Mahkemesi Kadısı İbnü'l-Haşşâb'ın kâtipliğini yaptıktan sonra ders vermekle meşgul oldu. Kayrevan Fâtimî Emîri Ubeydullah el-Mehdî tarafından kendisine teklif edilen Sicilya kadılığını yaşlılığını ileri sürerek kabul etmedi. Bir ara İmam Mâlik'in devletin resmî mezhebine aykırı görüşleriyle fetva verdiği, Abbâsîler'e benzemek için siyah giyindiği ve bayramlarda kına

yaktığı iddiasıyla Fâtimîler'in Kayrevan kadısı İbn Ebü'l-Minhâl tarafından hap sedildi. Hapisten çıktıktan sonra da resmî mezhebe aykırı fetva vermesi ve ders okutması yasaklandı, buna rağmen öğretim faaliyetini vefatına kadar gizlice sürdürdü. Kendisinden Abdullah b. Ahmed el-İbyânî, İbn Ebü Zeyd el-Kayrevânî, Muhammed b. Hâris el-Huşenî, Ziyâd b. Abdurrahman el-Karevî, Ebü'l-Arab et-Te-mîmî, Derrâs b. İsmâil el-Fâsî ve Ebü Muhammed İbnü't-Tebbân gibi âlimler öğrenim gördü. Ebü'l-Arab, *Tabakâtü 'ulemâ'i İfrîkiyye* adlı eserinde her ne kadar hocasının biyografisine yer vermemişse de ondan birçok rivayet aktarmıştır. İbnü'l-Lebbâd 330 (941) yılında felç oldu ve 14 Safer 333'te (6 Ekim 944) Kayrevan'da vefat ederek Bâbü Silm denilen yerde defnedildi. Zamanla ziyaretgâh haline gelen kabri günümüzde de bu özelliğini sürdürmektedir.

Hocası İbnü'l-Haddâd el-Mağribî'den sonra Kayrevan'da Mâlikîler'in üstadı olan İbnü'l-Lebbâd'ın ardından bu önderlik talebesi İbn Ebü Zeyd el-Kayrevânî'ye geçmiştir. Yine hocası gibi Fâtimî Şîî hâkimiyeti altındaki Kayrevan'da Sünnî kelâm ekolünün riyâsetini de üstlenen İbnü'l-Lebbâd Kur'an ilimleri, hadis râvileri, ehl-i Medîne'nin ihtilâf ve icmâ ettiği konuları, nesep ve dil ilimlerini çok iyi bilen, güçlü bir hâfizaya sahip, takvâ ve zühd sahibi bir âlimdi.

Kayrevan'da el-Mektebetü'l-eseriyye'de (nr. 222) İbnü'l-Haddâd el-Mağribî adına kayıtlı bulunan *Kitâbü'r-Red 'ale's-Şâfi'i*, Abdülmecîd b. Hamde tarafından İbnü'l-Lebbâd'a nisbet edilerek yayımlanmıştır (Tunus 1406/1986). Nâşir, hilâf ilminin ilk örneklerinden olan bu eserin İbnü'l-Lebbâd'a aidiyetini mevcut tek yazmasındaki bazı delillerden hareketle ispatlamaya çalışmıştır. Ancak Eric Chaumont, klasik kaynaklarda İbnü'l-Lebbâd'ın böyle bir eserinin zikredilmediğini belirterek ona nisbetinde şüphe bulunduğunu söyler. Kaynaklarda İbnü'l-Lebbâd'ın *'İşmetü'n-nebiyyin (İşbatü'l-hüccce fi beyâni'l-işme)*, *el-Âşâr ve'l-fevâ'id*, *Kitâbü't-Tahâre*, *Fezâ'ilü Mekke* ve *Fezâ'ilü Mâlik b. Enes* adlı eserlerinin mevcut olduğu kaydedilmektedir. el-Mektebetü'l-vataniyye el-Cezâiriyye'nin katalogunu hazırlayan Edmond Fagnan'a istinaden Brockelmann'ın miras hukukuna dair bir mesele hakkında, Zirikî ve Sezgin'in şer'î ölçülerle ilgili olduğunu belirterek İbnü'l-Lebbâd'a nisbet ettikleri *Keşfü'r-rivâk 'ani's-şurûfi'l-câmi'a li'l-evâk* adlı risâ-

le (el-Mektebetü'l-vataniyye el-Cezâiriyye, nr. 1324/1) Hamdûn diye bilinen Ahmed b. Muhammed İbnü'l-Ebbâr el-Fâsiyye (ö. 1071/1660) ait olup birçok nüshası mevcuttur (Hasan Hüsnî Abdülvehhâb, I, 632).

BİBLİYOGRAFYA :

İbnü'l-Lebbâd el-Kayrevânî, *er-Red 'ale's-Şâfi'i* (nşr. Abdülmecîd b. Hamde), Tunus 1406/1986, neşredenin girişi, s. 10-42; Ebü Bekir el-Mâlikî, *Riyâzü'n-nüfûs* (nşr. Beşîr el-Bekkûş - Muhammed el-Arûsî el-Matvî), Kahire 1401/1981, II, 283-292; Muhammed b. Hâris el-Huşenî, *'Ulemâ'ü İfrîkiyye* (a.m.f., *Quđâtü Kurtuba* içinde, nşr. İzzet Attâr el-Hüseynî), Kahire 1372, s. 300; Kâdî İyâz, *Tertibü'l-medârik*, III, 304-311; İbn İzârî, *el-Beyânü'l-mugrib*, I, 109; Abdurrahman b. Muhammed ed-Debbâğ, *Me'âlimü'l-İmân* (nşr. Muhammed Mâdûr), Tunus 1978, III, 21-27, 81; Safedî, *el-Vâfi*, I, 130; İbn Ferhûn, *ed-Dibâcü'l-müzhebb*, II, 196-197; Mahlûf, *Şeceretü'n-nür*, I, 84; *Keşfü'z-zunûn*, II, 1278; Brockelmann, *GAL Suppl.*, I, 301; Zirikî, *el-A'lâm*, VII, 242; Kehhâle, *Mu'cemü'l-mü'ellifin*, XI, 309; Sezgin, *GAS* (Ar.), I/3, s. 163-164; Mahfûz, *Terâcimü'l-mü'ellifin*, IV, 199-201; Hasan Hüsnî Abdülvehhâb, *Kitâbü'l-'Ömr fi'l-muşannefât ve'l-mü'ellifîne't-Tünisiyyin* (nşr. Muhammed el-Arûsî el-Matvî - Beşîr el-Bekkûş), Beyrut 1990, I, 629-633; Eric Chaumont, "Havle Kitâbi'r-Red 'ale's-Şâfi'i el-mensüb ilâ Muhammed Ebî Bekir b. Muhammed b. el-Lebbâd", *Muğâdarâtü mülteka'l-Kayrevân merkez 'ilmî Mâlikî beyne'l-Meşrik ve'l-Mağrib hattâ nihâyeti'l-karni'l-hâmis li'l-hicre*, Kayrevan 1995, s. 328-329.

▲ MUHAMMED BÜZİĞİBE

İBNÜ'L-LEBBÂN

(ابن اللبان)

Ebü Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Abdilmü'min el-İs'irdî ed-Dimaşkî (ö. 749/1349)

Şâfiî fakihî,
muhaddis, müfessir ve sûfi.

29 Şevval 679'da (21 Şubat 1281) Dimaşk'ta doğdu. Aslen Siirtli bir aileden gelmektedir. İlk öğrenimini sûfî ve şeyhülkurrâ olan babasının gözetiminde yaptı. Kur'an okumayı ve kıraat ilmini babasından öğrendi. Arap diline dair ilimleri, Dimaşk'taki Hanbelîler'in reisi olan nahivci Ebü Abdullah Şemseddin Muhammed b. Ebü'l-Feth el-Ba'î'den okudu. Ebü Bekir Cemâleddin İbn Sücmân eş-Şerîşî, Kemâleddin İbnü'z-Zemelkânî ve Sadreddin İbnü'l-Vekîl gibi âlimlerden fıkh dersi aldı. Ali b. Muhammed el-Yünîni, Ebü Hafs İbnü'l-Kavvâs ve İbrâhim b. Abdurrahman el-Fezârî'den hadis dinledi. Daha sonra İskenderiye'ye giderek Şâzelî tarikatı şeyhi Yâkût el-Arşî'ye intisap etti, ondan tasavvuf terbiyesi aldı ve kızıyla ev-